एकाइ २ · हाम्रा मानव मूल्यमान्यता: मानव मूल्य, संस्कार र चाडपर्व

उत्तरकुञ्जिका · शिक्षकका लागि

पूर्णाङ्क ३०

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ मुख्य शब्द

ज्ञान · ३

१. मानव मूल्य
२. निष्पक्षता
३. सहिष्णुता
४. सामाजिक संस्कार
५. पास्नी
६. धार्मिक सहिष्णुता

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

२ चित्रको नामाङ्कन

बोध · ३

१. न्वारान ३, ५, ७ वा ११ औँ दिन
२. पास्नी ६ महिनाभित्र
३. व्रतबन्ध किशोर अवस्थामा
४. छेवर, गुन्यु चोली बाल्यकालमा
५. मृत्यु संस्कार किरिया, आशौच
६. विवाह २० वर्ष पूरा भएपछि

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

३ ठिक कि बेठिक?

ज्ञान · २

i. ✓ **ठिक**
ii. ✗ **बेठिक:** मुन्धुम किरातहरूको धार्मिक ग्रन्थ र मौखिक परम्परा हो।
iii. ✗ **बेठिक:** त्यो मागी विवाह हो। अदालती विवाह कानुनबमोजिम सरकारी निकायमा दर्ता गराएर गरिन्छ।
iv. ✓ **ठिक**

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

४ अति छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ असल मानिसमा हुनुपर्ने र समाजले राम्रो मान्ने गुण तथा व्यवहार भनी लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ आफ्नो धर्मको आस्था र विश्वासअनुसार गरिने कर्म र चलन भनी लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ सुम्निमा र पारुहाङ लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** — प्रयोग · १

✓ इमानदारी लेखेमा।

ङ. **अङ्क विभाजन** — बोध · १

✓ बदलामा केही नखोजी अरूको भलाइका लागि गरिने भएकाले भनी लेखेमा।

च. **अङ्क विभाजन** — बोध · १

✓ यहाँ धेरै जाति, धर्म, भाषा र फरक भूगोलका मानिस बस्ने भएकाले भनी लेखेमा।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

छ. **अङ्क विभाजन** ज्ञान · १

✓ इस्लाम धर्म लेखेमा।

ज. **अङ्क विभाजन** ज्ञान · १

✓ आशौच लेखेमा।

५ छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** ज्ञान · २

✓ समाजमा शान्ति र एकता कायम हुन्छ, वा माया, प्रेम र विश्वास बढ्छ भन्नेमध्ये कुनै एक फाइदा लेखेमा।

✓ सहकार्यको वातावरण बन्छ, भेदभाव र झगडा घट्छन्, वा खुसी र सुखी समाज बन्छ भन्नेमध्ये अर्को कुनै एक फाइदा लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** बोध · २

✓ मागी विवाह परिवारले केटा र केटीको कुरा मिलाएर गरिन्छ; प्रेम विवाह केटा र केटी आफैँले मन पराएर गर्छन् भनी लेखेमा।

✓ मागी विवाह परम्परागत हो र निर्णयमा परिवारको भूमिका मुख्य हुन्छ; प्रेम विवाहमा केटा र केटीको आफ्नै इच्छा मुख्य हुन्छ र यो आजकल बढी चलेको छ भनी लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** ज्ञान · २

✓ बालविवाहले पढाइ छुटाउँछ भनी लेखेमा।

✓ सानै उमेरमा आमा बन्दा आमा र बच्चा दुवैको स्वास्थ्य बिग्रन्छ, वा मनमा ठुलो भार पर्छ भनी लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** बोध · २

✓ कामको थकाइ छोडेर बिदा मनाउन, वा आफन्त र साथीसँग भेटघाट गर्न पाइन्छ भन्नेमध्ये एक लेखेमा।

✓ मिठा परिकार र राम्रा लुगा, नाचगान, देउसी भैलो र मेला, वा पूजा र प्रार्थनाले मन खुसी हुन्छ भन्नेमध्ये अर्को एक लेखेमा।

६ लामो उत्तर

उत्तर बोध · ४

सेतु भनेको दुई किनारा जोड्ने पुल हो। चाडपर्वले पनि मानिसलाई एकअर्कासँग जोड्छन्।

क. दसैँमा टाढा टाढा बस्ने आफन्त घर फर्कन्छन् र ठुलाबडाबाट टीका थाप्छन्। यसले पारिवारिक सम्बन्ध बलियो बनाउँछ।

ख. तिहारमा दिदीबहिनीले दाजुभाइलाई भाइटीका लगाउँछन्। यसले दिदीभाइको माया बढाउँछ।

ग. छठमा गाउँका सबै मिलेर घाट सफा गर्छन् र सजाउँछन्। यसले छिमेकीबिच सहकार्य बढाउँछ।

घ. इद, क्रिसमस र ल्होसारमा फरक धर्मका छिमेकीले शुभकामना साट्छन् र खानेकुरा बाँड्छन्। यसले धार्मिक सद्भाव बढाउँछ।

यसरी चाडपर्वले परिवार, आफन्त, छिमेकी र फरक समुदायबिच मेलमिलाप बढाउने भएकाले यी सामाजिक सम्बन्धका सेतु हुन्।

अङ्क विभाजन

✓ दसैँमा टाढा बस्ने आफन्त घर फर्केर ठुलाबडाबाट टीका थाप्दा पारिवारिक सम्बन्ध बलियो हुन्छ भन्ने जस्तो एउटा उदाहरण लेखेमा।

✓ तिहारमा भाइटीकाले दिदीभाइको माया बढाउँछ भन्ने जस्तो दोस्रो उदाहरण लेखेमा।

✓ छठमा गाउँका सबै मिलेर घाट सफा गर्दा छिमेकीबिच सहकार्य बढ्छ भन्ने जस्तो तेस्रो उदाहरण लेखेमा।

✓ इद, क्रिसमस वा ल्होसारमा फरक धर्मका छिमेकीले शुभकामना साट्दा र खानेकुरा बाँड्दा धार्मिक सद्भाव बढ्छ भन्ने जस्तो चौथो उदाहरण लेखेमा।

Science Playground, काटुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

७ सोच्नुहोस्

उत्तर **उच्च दक्षता · २**

सबै साथीका चाडपर्वको सूची बनाएर कक्षामा टाँस्छु र हरेकको चाडमा उसलाई शुभकामना दिन्छु। इदमा सेवई वा तिहारमा सेलरोटी बाँड्ने जस्तै आफ्नो चाडका खानेकुरा साथीसँग बाँड्छु र साथीको चाडबारे सोधेर जान्छु। यसले एकअर्काको धर्मको सम्मान गर्ने धार्मिक सहिष्णुता बढाउँछ र कक्षामा मेलमिलाप तथा मित्रता बलियो बनाउँछ।

अङ्क विभाजन

- ✓ सबैका चाडको सूची बनाउने, शुभकामना साट्ने, खानेकुरा बाँड्ने वा अरूको चाडबारे जान्ने जस्ता कुनै दुई उपाय लेखेमा।
- ✓ यसले धार्मिक सहिष्णुता, मेलमिलाप वा सद्भाव बढाउँछ भनी फाइदा लेखेमा।

८ क्रियाकलाप: हाम्रो समुदायमा मानव मूल्य

(अङ्क नदिइने)

विद्यार्थीले पाउनुपर्ने नतिजा

हरेक पङ्क्तिमा त्यो मूल्य देखाउने साँचो उदाहरण हुनुपर्छ, जस्तै: इमानदारी (पसलेले बढी फिर्ता दिएको पैसा फर्काइदिएको), सेवाभाव (बिरामीलाई बोकेर अस्पताल पुऱ्याएको, पाटीपौवा र चौतारी बनाएको), एकता (घर बनाउँदा छिमेकीले पालो मिलाएर सघाएको), सहिष्णुता (फरक धर्मका छिमेकीले एकअर्काका चाडमा शुभकामना साटेको)।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	**जम्मा**
अङ्क	१४	१३	१	२	**३०**

Science Playground, काठ्मान्डे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

एकाइ २ · हाम्रा मानव मूल्यमान्यता: संस्कृति, राष्ट्रियता र प्रेरणादायी व्यक्तित्व

उत्तरकुञ्जिका · शिक्षकका लागि

पूर्णाङ्क २९

अङ्क विभाजनमा दिइएका बुँदाका आधारमा अङ्क दिनुहोस्। फरक शब्दमा लेखिएको भए पनि उही कुरा भनेको उत्तर सही मानिन्छ।

१ मुख्य शब्द

ज्ञान · ३

१. लोकगीत
२. लोकधुन
३. पहिरन
४. राष्ट्रियता
५. सार्वभौमिकता
६. सहअस्तित्व

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

२ चित्रको नामाङ्कन

ज्ञान · २

१. चन्द्र
२. सूर्य
३. सिम्रिक रङ
४. निलो किनारा

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

३ ठिक कि बेठिक?

ज्ञान · २

i. ✓ **ठिक**
ii. ✗ **बेठिक:** योगमायाले अनुयायीसहित अरुण नदीमा जलसमाधि लिइन्।
iii. ✗ **बेठिक:** चर्यानृत्य शास्त्रीय नृत्य हो। यो नेवार बौद्ध परम्परामा देवीदेवताको रूप धारण गरेर नाचिन्छ।
iv. ✓ **ठिक**

प्रत्येकको ०.५ अङ्क।

४ अति छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ परम्परादेखि चल्दै आएका लोकगीतलाई सुर, ताल र लय दिने बाजा भनी लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ असार २९ गते (भानुभक्त आचार्यको जन्मदिन) लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ बालबालिकाको हकहित र व्यक्तित्व विकासका लागि बालबालिका आफैँ मिलेर बनाएको संस्था भनी लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ देउसी भैलो लेखेमा।

ङ. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ मालश्री लेखेमा।

च. **अङ्क विभाजन** — बोध · १

✓ देशका निर्णय अर्को देशले गर्न थाल्दा, अर्थात् उपनिवेश बन्दा भनी लेखेमा।

छ. **अङ्क विभाजन** — ज्ञान · १

✓ भानुभक्त आचार्य लेखेमा।

Science Playground, काठुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

ज. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · १**

✓ वडा कार्यालय, प्रहरी (१००) वा बाल हेल्पलाइन (१०९८) मध्ये कुनै एक लेखेमा।

५ छोटो उत्तर

क. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ पुराना लोकगीत र लोकधुन ज्येष्ठ नागरिकबाट सुनेर लेख्ने र रेकर्ड गर्ने, वा युवा पुस्तालाई गाउन र बजाउन सिकाउने भन्नेमध्ये एक उपाय लेखेमा।

✓ लोकगीत र लोकनृत्य प्रतियोगिता गर्ने, चाडपर्वमा मौलिक लोकबाजा प्रयोग गर्ने, सञ्चारमाध्यमबाट प्रसारण गर्ने वा लोकगायकलाई सम्मान गर्ने भन्नेमध्ये अर्को एक उपाय लेखेमा।

ख. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ स्थान: परिकार आफ्नै ठाउँमा पाइने अन्न र तरकारीबाट बन्ने भएकाले फरक हुन्छन् भनी (जस्तै: हिमालमा सातु, तराईमा भक्का वा ढिकरी) लेखेमा।

✓ समय: मौसम र चाडपर्वअनुसार परिकार फेरिन्छन् भनी (जस्तै: तिहारमा सेलरोटी, माघे सङ्क्रान्तिमा घिउ चाकु) लेखेमा।

ग. **अङ्क विभाजन** **प्रयोग · २**

✓ शेर्पा समुदायका बक्खु, दोचा, आङी वा पाङ्देनमध्ये कुनै दुई लेखेमा।

✓ तराईका कुर्ता, कमिज, सुरुवाल, धोती, साडी, लुङ्गी वा गम्छामध्ये कुनै दुई लेखेमा।

घ. **अङ्क विभाजन** **बोध · २**

✓ नागरिकले आफ्नो देशप्रति गौरव गर्न सक्ने अवस्था बन्नु आत्मसम्मान हो भनी लेखेमा।

✓ आफ्नो पहिचानमा गर्व गर्दै आफ्नै परिश्रममा कसैसँग नझुकी निर्धक्क बाँच्न सक्नु स्वाभिमान हो भनी लेखेमा।

६ लामो उत्तर

उत्तर **बोध · ४**

राष्ट्रिय अखण्डता भनेको देश नटुक्रिई सिङ्गो रहनु हो। नेपाल बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक र बहुसांस्कृतिक देश हो। यति धेरै विविधता भएका नागरिकलाई एउटै राष्ट्रमा बाँध्ने कुरा नै उनीहरूबिचको एकता हो। नागरिक मिलेर बसे देशमा द्वन्द्व हुँदैन र कसैले देश टुक्र्याउन सक्दैन। बाहिरबाट हस्तक्षेप भए पनि सबै मिलेर त्यसको विरोध गर्न सक्छन्। नागरिक एकताले सबै जात, धर्म र क्षेत्रको पहिचान र सम्मान पनि जोगाउँछ। समानता, समावेशिता र सामाजिक न्यायबाट यो एकता अझ बलियो हुन्छ। त्यसैले नागरिकबिचको एकता नै राष्ट्रिय अखण्डताको आधार हो।

अङ्क विभाजन

✓ राष्ट्रिय अखण्डता भनेको देश नटुक्रिई सिङ्गो रहनु हो र नेपाल बहुजातीय, बहुभाषिक, बहुधार्मिक र बहुसांस्कृतिक देश हो भनी लेखेमा।

✓ यति धेरै विविधता भएका नागरिकलाई एउटै राष्ट्रमा बाँध्ने कुरा उनीहरूबिचको एकता हो (विविधतामा एकता) भनी लेखेमा।

✓ नागरिक मिलेर बसे द्वन्द्व हुँदैन र बाहिरी हस्तक्षेपको पनि सबै मिलेर विरोध गर्न सकिन्छ भनी लेखेमा।

✓ एकताले सबै जात, धर्म र क्षेत्रको पहिचान र सम्मान जोगाउँछ, र समानता, समावेशिता र सामाजिक न्यायबाट यो एकता झन् बलियो हुन्छ भनी लेखेमा।

७ सोच्नुहोस्

उत्तर

बालक्लबले गर्नुपर्ने सबैभन्दा मुख्य काम बालबालिकाको हक अधिकारको संरक्षण गर्नु हो। बालविवाह, बाल श्रम, हिंसा र भेदभावबाट जोगिए मात्र बालबालिकाले पढ्न, खेल्न र सुरक्षित भएर हुर्कन पाउँछन्। यसका लागि बालक्लबले सबै बालबालिकालाई विद्यालय पठाउने, बालविवाह भइरहेको थाहा भए वडा वा प्रहरीलाई खबर गर्ने र समुदायमा बाल अधिकारबारे सचेतना जगाउने काम गर्नुपर्छ। यसबाहेक बालबालिकाको व्यक्तित्व, सिप र नेतृत्व विकास पनि बालक्लबका महत्त्वपूर्ण काम हुन्।

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking

- ✓ बालबालिकाको हक अधिकारको संरक्षण वा सबैलाई विद्यालय पठाउने अभियान जस्तो एउटा मुख्य काम छानेमा।
- ✓ त्यो किन मुख्य हो भनी कारण दिएमा (जस्तै: बालविवाह, बाल श्रम र हिंसाबाट जोगिए मात्र बालबालिकाले पढ्न र सुरक्षित हुर्कन पाउँछन्)।

८ क्रियाकलाप: हाम्रा गरगहना

(अङ्क नदिइने)

विद्यार्थीले पाउनुपर्ने नतिजा

हरेक पङ्क्तिमा गहनाको नाम, लगाउने ठाउँ, लगाउने समुदाय र धातु वा वस्तु मिलेको हुनुपर्छ, जस्तै: ढुङ्ग्री (नाक; गुरुङ, मगर र पहाडका महिला; सुन), मुन्द्री (कान; सुन), चुरा (हात; मैथिली र अरू धेरै समुदायका महिला; काँच, लाहा वा सुन), पाउजु (खुट्टा; चाँदी), कम्पनी माला (घाँटी; गुरुङ र मगर महिला; चाँदीका सिक्का)। गहनाले समुदायको पहिचान देखाउँछन् भन्ने कुरा कक्षामा छलफल हुनुपर्छ।

तहअनुसार अङ्क	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च दक्षता	**जम्मा**
अङ्क	१३	११	३	२	**२९**

Science Playground, कादुन्जे, भक्तपुर
विद्यार्थीसहित भ्रमणको समय लिन: https://science-playground.com/booking